

การวิเคราะห์การส่งผ่านราคาข้าวเหนียวในประเทศไทย

Price Transmission Analysis of Glutinous Rice Price in Thailand

อรวรรณ ศรีโสภณ^{1*}

Orawan Srisompun^{1*}

บทคัดย่อ: บทความนี้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านการตลาดและวิเคราะห์โครงสร้างตลาดข้าวเหนียวในประเทศไทยเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการส่งผ่านราคากับข้อมูลราคาข้าวเหนียวรายเดือนระหว่างปี 2541-2553 จำนวน 158 เดือน ในตลาดระดับต่างๆ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของตลาดข้าวเหนียวในระดับฟาร์ม ระดับภูมิภาค ระดับขายส่ง และระดับส่งออก มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน โดยผลการประมาณค่าค่าความยืดหยุ่นในการส่งผ่านราคาพบว่าตลาดข้าวเหนียวในประเทศไทยมีลักษณะค่อนข้างแข่งขันและการส่งผ่านราคาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาระบุว่าตลาดข้าวเหนียวในระดับส่งออกมีโครงสร้างการแข่งขันที่น้อยกว่าตลาดในประเทศ ดังนั้นผู้ส่งออกสามารถดูซับส่วนเหลือส่วนเหลือของการตลาดของการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวเหนียวได้มากที่สุด ในขณะที่ตลาดข้าวเหนียวคุณภาพดีมีลักษณะค่อนข้างผูกขาดมากกว่าข้าวคุณภาพต่ำ แสดงให้เห็นว่าผู้ส่งออกข้าวเหนียวไทยยังสามารถเป็นผู้นำในการกำหนดราคาข้าวเหนียวคุณภาพสูงในตลาดส่งออกได้ ดังนั้นการแทรกแซงราคาข้าวเหนียวไม่ได้เป็นประโยชน์มากนัก รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการขยายตลาดไปยังประเทศใหม่ๆ พร้อมกับการรักษาความเชื่อมั่นและคุณภาพของข้าวเหนียวไทยในต่างประเทศเพื่อช่วยยกระดับราคาข้าวเหนียวในประเทศต่อไป

คำสำคัญ: ข้าวเหนียว โครงสร้างตลาด การส่งผ่านราคา

ABSTRACT: The purpose of this paper is to collect market information and analyze the structure of the glutinous rice market in Thailand in order to support the move towards the ASEAN Economic Community (AEC) in 2015. The analysis focused on the relationship between price transmission and monthly glutinous rice prices in different market levels between 1997 and 2010 (158 months in total). The results revealed that the change of glutinous rice prices at farm, regional, wholesale, and export levels were in the same direction. The results of the estimation of the elasticity of price transmission indicated that Thailand's glutinous rice market is quite competitive and price transmission is efficient. However, the study showed that the export market of glutinous rice is less competitive than the domestic market. Therefore, the exporters can take advantage of the margins from the changes in glutinous rice prices the most, while the higher-quality glutinous rice market is quite more monopolized than the poorer-quality glutinous rice market. This implies that Thai glutinous rice exporters are still able to maintain the leadership in determining the price of high-quality glutinous rice in the export market. Thus, the intervention of glutinous rice prices is not very helpful. The government should focus on expanding the market to other countries, while maintaining the confidence in and the quality of Thai glutinous rice in foreign markets in order to help increase the price of glutinous rice in the domestic market.

Keywords: Glutinous rice, Market structure, Price transmission

¹ ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม, 44150

Department of Agricultural Technology, Faculty of Technology, Mahasarakham University, Maha Sarakham, 44150

* Corresponding author: orawan.msu@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันข้าวเหนียวเป็นอาหารที่นิยมบริโภคอย่างกว้างขวางทุกภูมิภาคทั่วประเทศทั้งการบริโภคโดยตรงและการนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหาร เช่น อาหารสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูป การผลิตสุร่าพื้นเมือง ขนมขบเคี้ยวและอาหารหมักดอง เป็นต้น นอกจากนี้ความต้องการของตลาดต่างประเทศยังเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ อาทิเช่น ตลาดญี่ปุ่นที่ความต้องการแป้งข้าวเหนียวเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร เช่น ขนมโมจิ เกี้ยวซ่า และข้าวปั้นเพิ่มขึ้น เนื่องจากแนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุในญี่ปุ่นเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ความต้องการอาหารที่มีความอ่อนนุ่มพร้อมรับประทานและไม่ยุ่งยากในการเตรียมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, 2549) ในส่วนของตลาดจีนเป็นอีกตลาดที่มีความต้องการบริโภคข้าวเหนียวเพิ่มสูงมากในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ทั้งการบริโภคโดยตรงและในรูปของแป้งข้าวเหนียว และยิ่งไปกว่านั้นในอนาคตจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเหนียวในรูปแบบต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ภาชนะย่อยสลายได้ อาหารเด็กอ่อน ไวน์ และเครื่องสำอาง เป็นต้น จึงพอจะอนุมานได้ว่าความต้องการบริโภคข้าวเหนียวทั้งในประเทศและนอกประเทศน่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต

ผลจากความต้องการบริโภคข้าวเหนียวที่เพิ่มขึ้นผนวกกับวิกฤตการณ์ด้านอาหารและพลังงานของโลก ส่งผลให้ราคาข้าวเหนียวในประเทศและราคาส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 7,362 บาทต่อตันในปี 2549 เป็น 15,109 ในปี 2553 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554) น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อภาคการผลิตและการส่งออกข้าวเหนียวของไทย อย่างไรก็ตามโดยเปรียบเทียบแล้วราคาส่งออกข้าวเหนียวของไทยยังสูงกว่าเวียดนามมาก ราคาข้าวเหนียวส่งออกของเวียดนามเฉลี่ยประมาณ 700 \$/ตัน

(Khoi Nguyen Trading and Technology Company Limited, 2011) ในขณะที่ราคาข้าวเหนียวไทยเฉลี่ยประมาณ 1,000 \$/ตัน (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2554) จากผลดังกล่าวทำให้ไทยต้องสูญเสียตลาดข้าวเหนียวบางส่วนให้กับเวียดนาม ที่แม้คุณภาพข้าวเหนียวของเวียดนามจะต่ำกว่าไทยก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาการส่งออกข้าวเหนียวตามตลาดส่งออกที่สำคัญพบว่า ตลาดข้าวเหนียวมากกว่า 90% ของเวียดนามเป็นตลาดในภูมิภาคอาเซียน และสำหรับไทยตลาดข้าวเหนียวในอาเซียนมีสัดส่วนประมาณ 50% เท่านั้น ดังนั้นจากข้อตกลงของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่ทุกประเทศในอาเซียนต้องลดภาษีข้าวเป็น 0% ในปี 2553² และ 2558³ จะเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างยิ่งของประเทศไทยว่าจะสามารถฉกฉวยโอกาสและมีมาตรการรองรับในการเปิดเสรีครั้งนี้ได้อย่างไร เพื่อไม่ให้สูญเสียตลาดข้าวเหนียวในอาเซียนให้กับเวียดนามที่ครองตลาดข้าวในอาเซียนและส่งออกข้าวเหนียวในราคาต่ำกว่าไทย

สำหรับตลาดข้าวในประเทศพบว่าตลาดข้าวในประเทศไทยนั้นผู้ประกอบการโรงสีมีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคาข้าวเปลือก ทั้งนี้เพราะโรงสีจะทราบการเคลื่อนไหวของราคาข้าวสารได้ดีกว่าผู้ประกอบการระดับอื่นๆ และนำข้อมูลราคามาผนวกกับข้อมูลการผลิตของตนเองเพื่อกำหนดเป็นราคาข้าวเปลือกที่คาดว่าจะเสนอซื้อจากตลาดในระดับต่างๆ อย่างไรก็ตามตลาดข้าวเหนียวค่อนข้างจะแตกต่างจากตลาดข้าวเจ้าเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ของไทยปลูกข้าวเหนียวเพื่อความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนเป็นหลัก โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จะจำหน่ายข้าวเหนียวหลังจากมั่นใจว่าจะมีผลผลิตข้าวเหนียวเพียงพอต่อการบริโภคของครัวเรือนในปีการเพาะปลูกต่อไป อย่างไรก็ตามปัจจุบันแนวโน้มการปลูกข้าวเหนียวเพื่อการค้ามีมากขึ้นจึงส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีการ

² ประเทศในอาเซียนเดิม คือ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน ต้องลดภาษีข้าวเป็น 0% ในปี 2553

³ ประเทศในกลุ่ม CLMV คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ต้องลดภาษีข้าวเป็น 0% ในปี 2558

ตลาดข้าวเหนียวและความสัมพันธ์ของราคาข้าวเหนียวในตลาดระดับต่างๆ ในประเทศที่อาจมีความซับซ้อนมากขึ้น

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าสถานการณ์ด้านการตลาดข้าวเหนียวมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลกและสถานการณ์การผลิตในประเทศ ดังนั้นควรได้มีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเตรียมการสร้างความรู้ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างนวัตกรรมเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับข้าวเหนียวเพื่อปรับตัวให้ทันกับพลวัตของสถานการณ์ทางการตลาดโดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและรวบรวมข้อมูลด้านการตลาดและวิเคราะห์การส่งผ่านราคาข้าวเหนียวในตลาดระดับต่างๆ ของประเทศไทย ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวจะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนด้านการจัดการตลาดข้าวเหนียวของไทย อันจะช่วยให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์สูงสุดจากสถานการณ์และความผันผวนของราคาข้าวเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างแข็งแกร่งต่อไป

วิธีการศึกษา

ตลาดข้าวในประเทศไทยปัจจุบันมีโครงสร้างค่อนข้างซับซ้อนเนื่องจากการแทรกแซงกลไกตลาดโดยนโยบายช่วยเหลือและอุดหนุนเกษตรกรของรัฐบาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่เน้นช่วยเหลือในระยะสั้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบโครงสร้างตลาดข้าวเหนียวในประเทศไทย ซึ่งปกติการวิเคราะห์โครงสร้างตลาดสินค้าเกษตรนิยมใช้วิธีการที่เรียกว่า การศึกษาโครงสร้าง พฤติกรรมและผลการดำเนินงานของตลาด (Market Structure, Conduct and Performance Approach) แต่การศึกษาด้วยวิธีนี้จะต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูลค่อนข้างสูงเนื่องจากโครงสร้างตลาดข้าวของประเทศไทยประกอบด้วยผู้ประกอบการในหลายระดับตั้งแต่เกษตรกร

พ่อค้าท้องถิ่น พ่อค้าท้องถิ่น ตลาดกลาง พ่อค้าชายส่งในประเทศ โรงงานแปรรูป ไปจนถึงผู้ส่งออก ดังนั้นจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลาที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลพฤติกรรมของพ่อค้าในตลาดทุกระดับได้ ในการศึกษาครั้งนี้จึงเลือกใช้วิธีการหาค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคา (Elasticity of Price Transmission Approach) โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาข้าวเหนียวในตลาดระดับต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถให้ภาพเกี่ยวกับลักษณะของการแข่งขันของผู้ประกอบการในตลาดข้าวเหนียวได้ โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยกว่าวิธีข้างต้นมากและเครื่องมือที่ใช้ในการประมาณการไม่ซับซ้อนอีกด้วย

ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพทางราคาและโครงสร้างตลาด โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาจากตลาดระดับหนึ่งไปยังตลาดอีกระดับหนึ่ง เมื่อราคาสินค้าชนิดเดียวกันในอีกตลาดเปลี่ยนไป อันเนื่องมาจากราคาสินค้าในอีกตลาดหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป 1% ซึ่งส่วนใหญ่ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาจะมีความมากกว่าศูนย์และน้อยกว่า 1 ($0 < \epsilon_p < 1$) หากผลการประมาณค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาข้าวเหนียวในตลาดเท่ากับ 1 แสดงว่าประสิทธิภาพทางราคาสูงที่สุดโดยมีโครงสร้างตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ถ้ามีค่าเท่ากับ 0.5 แสดงว่าประสิทธิภาพทางราคาลดลง มีโครงสร้างตลาดแข่งขันลดลง แต่ถ้ามีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่าประสิทธิภาพทางราคาต่ำที่สุดแสดงว่าโครงสร้างตลาดไม่แข่งขัน (มาชะศิริ, 2539; Barrett and Li, 2002) โดยการหาค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาข้าวเหนียวสามารถทำได้โดยการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของราคาในตลาดหนึ่ง กับราคาของอีกระดับตลาดหนึ่งด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเดียวอย่างง่าย (Simple Regression Model) และประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Ordinary Least Square Technique และนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณการได้มาหาค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคา (Elasticity of Price Transmission : ϵ_p) ดังนี้ (ครุฑฤทธิ์, 2540)

$P_1 = a + bP_2$ (1)
 โดยที่ P_1 คือราคาข้าวเหนียว ณ ตลาดระดับใดระดับหนึ่ง

a คือค่าคงที่ของสมการ

b คือค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของราคาข้าวเหนียวระหว่างตลาดทั้งสองระดับ

P_2 คือราคาข้าวเหนียว ณ ตลาดอีกระดับหนึ่ง

ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาจากตลาดระดับหนึ่งไปยังตลาดอีกระดับหนึ่ง เป็นการวัดการตอบ

สนองของราคาสินค้าชนิดหนึ่งในตลาดหนึ่ง เมื่อราคาสินค้าชนิดเดียวกันในตลาดอีกระดับหนึ่งเปลี่ยนแปลงดังสมการที่ (2)

$$e_p = \frac{\partial P_1}{\partial P_2} * \frac{P_2}{P_1}$$
 (2)

โดยที่ e_p คือ ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคา P_1 และ P_2 คือ ค่าเฉลี่ยของราคาที่เป็นตัวแปรตามและตัวแปรอิสระในสมการที่ประมาณการตามลำดับ

$\partial P_1 / \partial P_2$ คือ partial derivative ของ P_1 ต่อค่าของ P_2 นั่นก็คือค่าสัมประสิทธิ์ของราคา

Table 1 Variables for Glutinous Market 135 Structure Analysis

Marketing Level	Dependent Variable	Independent Variable
Farm and local market	1. Glutinous price at farm : Baht/ton (FGRPP)	1. Whole sale paddy price of glutinous rice long grain in local market: Baht/ton: (WGRPLG)
Local market and whole sale market in Bangkok	2. Whole sale price for long grain 10% glutinous rice: Baht/ton (WGRPPLG)	2. Whole sale price for long grain 10% white glutinous rice: Baht/ton (WGWRLG)
	3. Whole sale price of long grain 10% white glutinous rice: Baht/ton (WGRPPLG)	3. Whole sale white glutinous broken A.1 Special price (WGRBRPA1)
Whole sale market in Bangkok and export market	4. Whole sale price for long grain 10% white glutinous rice: Baht/ton (WGWRLG)	4. F.O.B. Price for Long grain white glutinous 10%: \$/ton (FOBGRPLG)
	5. Whole sale white glutinous broken A.1 Special price (WGRBRPA1)	5. F.O.B. Price for white glutinous broken A.1 Special: \$/ton (FOBGBRPA1)
Whole sale market in Bangkok and processing plant	6. Whole sale price for short grain 10% white glutinous rice: Baht/ton (WGRSP)	6. Whole sale price for glutinous starch: Baht/ton (WGRPSG)

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์โครงสร้างตลาดข้าวเหนียวโดยใช้ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาของข้าวเหนียวในตลาดระดับต่างๆ 4 ระดับ ได้แก่ ระดับฟาร์ม ระดับท้องถิ่น ระดับขายส่ง และระดับตลาดส่งออก เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างตลาดและชี้ให้เห็นถึงความเข้มข้นของการแข่งขันในตลาดข้าวเหนียว ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์ของราคาข้าวเหนียวในตลาด

ระดับต่างๆ (Table 2) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ของราคาข้าวเหนียวในตลาดระดับต่างๆ สะท้อนว่าการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวเหนียวในตลาดทุกระดับมีแนวโน้มมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน และค่าทางสถิติของทุกสมการแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวเหนียวของตัวแปรอิสระในทุกสมการสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงตัวแปรตามได้มากกว่าร้อยละ 65 ในทุกสมการ

ผลการวิเคราะห์สมการความสัมพันธ์ในตลาดระดับท้องถิ่นระหว่างราคาขายส่งข้าวเปลือกเมล็ดขาวภูมิภาค(WGRPLG) กับราคาข้าวเปลือกเหนียวที่เกษตรกรได้รับ(FGRPP) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาเท่ากับ 0.9692 แสดงให้เห็นว่าเมื่อราคาขายส่งข้าวเปลือกเหนียวในตลาดภูมิภาคเปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้ราคาข้าวเหนียวที่เกษตรกรได้รับเปลี่ยนแปลงไป 0.9692% ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการส่งผ่านราคาในตลาดระดับท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ และโครงสร้างตลาดค่อนข้างมีการแข่งขัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับตลาดข้าวเหนียวในระดับภูมิภาคระหว่างตลาดขายส่งกรุงเทพฯกับตลาดภูมิภาค พบว่า ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาขายส่งข้าวสารเหนียวเมล็ดขาวตลาดกรุงเทพฯ(WGWRPLG) มายังราคาขายส่งข้าวเปลือกเหนียวในตลาดภูมิภาค(WGRPLG) เท่ากับ 0.9777 ซึ่งสูงกว่าค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาจากตลาดภูมิภาคไปยังเกษตรกร นั่นแสดงว่าในตลาดภูมิภาคประสิทธิภาพของราคาในตลาดระดับขายส่งสูงกว่าในระดับท้องถิ่น โดยที่พ่อค้าข้าวเหนียวในตลาดภูมิภาค (ท่าข้าวและโรงสีในพื้นที่) สามารถดูดซับส่วนเหลืออมการตลาดจากการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวเหนียวได้ดีกว่าผู้ค้าส่งในตลาดกรุงเทพฯ เนื่องจากโครงสร้างของตลาดข้าวเหนียวคุณภาพดีระดับท้องถิ่นที่มีโครงสร้างแข่งขันน้อยกว่าในตลาดค้าส่งกรุงเทพฯ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในส่วนในตลาดข้าวคุณภาพต่ำในระดับของตลาดขายส่งกรุงเทพฯกับตลาดภูมิภาคพบว่า โครงสร้างของตลาดมีการแข่งขันน้อยกว่าในตลาดข้าวเหนียวคุณภาพดี โดยค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาระหว่างราคาขายส่งข้าวสารเหนียวแคว้นตลาดกรุงเทพฯ (WGRBRPA1) กับราคาขายส่งข้าวเปลือกเหนียวที่ตลาดภูมิภาค(WGRPLG) มีค่าเท่ากับ 0.8129 ซึ่งต่ำกว่าค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาในตลาดระดับเดียวกัน หมายความว่าพ่อค้าส่งในตลาดกรุงเทพฯ สามารถดูดซับส่วนเหลืออมการตลาดของการเปลี่ยนแปลงราคา

ของข้าวคุณภาพต่ำได้มากกว่าข้าวคุณภาพสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโครงสร้างตลาดข้าวเหนียวคุณภาพสูงในประเทศมีระดับการแข่งขันที่เข้มข้นกว่าตลาดข้าวเหนียวคุณภาพต่ำโดยเฉพาะโครงสร้างตลาดข้าวเหนียวในระดับโรงงานแปรรูปกับระดับตลาดขายส่งกรุงเทพฯ ที่ผลการวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาเท่ากับ 0.5364 หมายถึงเมื่อราคาขายส่งข้าวสารเหนียวเมล็ดสั้นเปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้ราคาขายส่งแบ่งข้าวเหนียวไม่นำเปลี่ยนแปลงไป 0.5364% ซึ่งสะท้อนโครงสร้างตลาดที่มีการแข่งขันน้อย ผู้ค้าส่งข้าวสารตลาดกรุงเทพฯสามารถดูดซับส่วนเหลืออมการตลาดจากการเปลี่ยนแปลงราคาได้ในปริมาณมาก

ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาข้าวเหนียวในตลาดระดับส่งออกกับตลาดค้าส่งในประเทศ พบว่า ค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาข้าวสารส่งออก F.O.B. ข้าวเหนียวเมล็ดขาว 10% ไปยังราคาข้าวสารขายส่ง 10% เมล็ดขาวตลาดกรุงเทพฯ เท่ากับ 0.7927 นั่นคือเมื่อราคาข้าวสารส่งออก F.O.B. ข้าวเหนียวเมล็ดขาว 10% เปลี่ยนไป 1% ราคาข้าวสารขายส่ง 10% เมล็ดขาวตลาดกรุงเทพฯ จะเปลี่ยนแปลงไป 0.7927% ในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาดังกล่าวจะสะท้อนถึงการส่งผ่านราคาที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพและโครงสร้างตลาดที่ค่อนข้างแข่งขันก็ตาม แต่หากเปรียบเทียบกับค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาของตลาดข้าวเหนียวในประเทศทั้งตลาดระดับท้องถิ่นในภูมิภาคและตลาดขายส่งกรุงเทพฯ จะพบว่าราคาข้าวเหนียวของตลาดในประเทศจะส่งผ่านอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าในตลาดส่งออก หรือสามารถกล่าวได้ว่าตลาดข้าวเหนียวในระดับส่งออกมีโครงสร้างการแข่งขันน้อยกว่าตลาดในประเทศ จึงเป็นเหตุให้ผู้ส่งออกสามารถดูดซับส่วนเหลืออมการตลาดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของราคาได้มากกว่าพ่อค้าข้าวเหนียวในตลาดระดับอื่นๆ

Table 2 Regression Analysis of Glutinous Rice Price in Differential Market Level and Elasticities of Price Transmission.

Marketing Level	Coefficient		R ²	\bar{R}^2	F-ratio	Elasticity of Price Transmission (ϵ_p)
	Constant	Independent Variable				
Farm and local market						
FGRPP = f(WGRPLG)	187.81	0.9180 (104.82) [*]	0.9791	0.9790	10987.56	0.9692
Local market and whole sale market in Bangkok						
WGRPPLG = f(WGWRPLG)	148.92	5.2526 (53.85) [*]	0.9331	0.9328	2900.03	0.9777
WGRPPLG = f(WGRBRPA1)	1260.366	6.2137 (21.22) [*]	0.6809	0.6794	450.25	0.8129
Whole sale market in Bangkok and export market						
WGRWPLG = f(FOBGRPLG)	2920.399	25.2359 (38.02) [*]	0.9054	0.9048	1445.67	0.7927
WGBRPA1 = f(FOBGBRPA1)	2150.63	24.0660 (26.02) [*]	0.8587	0.8566	425.29	0.8222
Whole sale market in Bangkok and processing plant						
WGRSP = f(WGRPSG)	8943.56	0.7644 (16.02) [*]	0.6342	0.6317	256.57	0.5364

Note: 1. Farm price from the Office of Agricultural Economics (OAE).

2. Whole sale regional price for glutinous rice, whole sale price for glutinous white rice and whole sale price for glutinous starch from Department of Internal Trade, Ministry of Commerce.

3. F.O.B. price from Thai Rice Exporter Association.

4. The figure in parenthesis is t-statistic and (^{*}) mean its average is greater at 1% level of significance

สรุป

ค่าสัมประสิทธิ์ของราคาในตลาดระดับต่างๆ ทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวเหนียวในตลาดทุกระดับของไทยมีทิศทางเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวเหนียวในระดับส่งออกจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวเหนียวในตลาดทุกระดับ โดยโครงสร้างตลาดข้าวเหนียวของไทยในตลาดระดับภูมิภาคและระดับชายฝั่งกรุงเทพฯ มีโครงสร้างค่อนข้างแข่งขัน การส่งผ่านราคาในตลาดดังกล่าวเป็นไปได้เป็นอย่างดี แสดงว่าผู้ค้าในทุกระดับแม้กระทั่งเกษตรกรจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวเหนียว ในขณะที่ตลาดข้าวเหนียวในระดับส่งออกมีโครงสร้างการแข่งขันที่น้อยกว่าตลาดในประเทศ ดังนั้นผู้ที่ได้ประโยชน์สูงสุดจากการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวเหนียว คือผู้ส่งออกข้าวเหนียว เพราะสามารถดูดซับส่วนเหลือของการตลาดจากการเปลี่ยนแปลงราคาได้มากที่สุด เมื่อพิจารณาโครงสร้างตลาดข้าวเหนียวตามคุณภาพของผลผลิตพบว่าตลาดในประเทศนั้นตลาดข้าวคุณภาพดีจะมีการแข่งขันมากกว่าข้าวคุณภาพต่ำหรือข้าวเหนียวเพื่อการแปรรูป โดยพ่อค้าในตลาดระดับชายฝั่งกรุงเทพฯ สามารถดูดซับส่วนเหลือของการเปลี่ยนแปลงราคาหรือได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงราคาในตลาดข้าวเหนียวเมล็ดยาวหรือข้าวคุณภาพสูงได้น้อยกว่าในตลาดข้าวคุณภาพต่ำ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับตลาดส่งออกจะพบว่าตลาดส่งออกข้าวเหนียวคุณภาพดีจะมีลักษณะค่อนข้างผูกขาดมากกว่าข้าวคุณภาพต่ำ

ข้อเสนอแนะ

ราคาข้าวเหนียวของไทยถูกกำหนดจากราคาตลาดโลกเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ ดังนั้นนโยบายแทรกแซงราคาในประเทศจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์มากนัก รัฐบาลควรส่งเสริมการตลาด

ใหม่ๆ ในต่างประเทศเพื่อเป็นการขยายอุปสงค์ของข้าวเหนียวและช่วยยกระดับราคาให้เพิ่มขึ้นด้วย

ในตลาดส่งออกผู้ส่งออกของไทยสามารถดูดซับส่วนเหลือของการตลาดในตลาดข้าวเหนียวคุณภาพสูงได้ดีกว่าตลาดข้าวคุณภาพต่ำ แสดงว่าผู้ส่งออกข้าวเหนียวของไทยยังเป็นผู้ดำเนินการกำหนดราคาข้าวเหนียวในตลาดข้าวเหนียวคุณภาพสูงในระดับส่งออกได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของข้าวเหนียวไทยและความเชื่อมั่นต่อคุณภาพของข้าวเหนียวไทยในตลาดต่างประเทศจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาตลาดข้าวเหนียวของไทยและยกระดับราคาข้าวเหนียวในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- คณาฤทธิ์ สิทธิกุล. 2540. การศึกษาพฤติกรรมราคาและการพยากรณ์ราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญ กรณีศึกษา: ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ข้าวโพด ทุเรียน กล้วยตาก. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- มาฆะสิริ ชาวกุล. 2539. การตรวจสอบค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคา. วารสารเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ 3: 133-138.
- วีระศักดิ์ คงฤทธิ์. 2552. ผลกระทบจากวิกฤติราคาข้าวต่อผลผลิตข้าวเหนียวในประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ 4: 195-216.
- ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย. 2549. ข้าวเหนียวและผลิตภัณฑ์ : ส่งออกเพิ่ม...ต้นราคาพุ่ง. แหล่งข้อมูล: <http://www.kasikorn-research.com/th/K-EconAnalysis/Pages/ViewSummary.aspx?docid=7683>. ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2554.
- สมพร อิศวิลานนท์. 2553. ข้าวไทย: การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิตและช่องทางการกระจาย. สถาบันคลังสมองของชาติ. กรุงเทพฯ.
- สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย. 2554. Average F.O.B. Price 2011. แหล่งข้อมูล: <http://www.thairiceexporters.or.th/database/AVG%20prices%202011.html>. ค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2554.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2552. ราคาข้าวรายเดือน. แหล่งข้อมูล: http://www.oae.go.th/oae_report/price. ค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2553.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2554. สถิติการเกษตร. แหล่งข้อมูล: <http://www.oae.go.th>. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2554.

สำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว. 2550. ข้าวเหนียว อนาคต การตลาด และการผลิต. กรมการข้าว กระทรวงเกษตร และสหกรณ์.

Barrett, C.B. and J.R. Li, 2002. Distinguishing between Equilibrium and Integration in Spatial Price Analysis. American Journal of Agricultural Economics 84: 292-307.

Center for International Trade Studies. The Asian Economic Community's Impact on The Thai Rice Economy. Thailand Economics & Business Review. <http://www.dbdlogistics.com/userfiles/file/5.pdf> pp.3-6. ค้นเมื่อ 22 กันยายน 2554.

Khoi Nguyen Trading and Technology Company Limited. 2011. Glutinous Rice Price in Vietnam. แหล่งข้อมูล: http://khoinguyen.trustpass.alibaba.com/product/119694798-101792332/Glutinous_rice.html ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2554.